

نومرو : ۸۳

اداره خانه

ایستانبول . جفال اوغلندہ

داثرہ اجتہادہ

“ Idjtihad ” Constantinople

دوردنچی سنہ

اجتہاد

حریت فکریہ یہ خادم

پنجشنبہ کونلری چیقار اجتماعی، ادبی مجموعہ

مدیر مرخص : الہامی صفا

۵ کانون اول ۱۳۲۹

آبونہ

سنہ ۱۳۲۹

تورکیا ایچین : ۵ غروش ۳۰ غروش

ممالک اجنبیہ ایچین ۱۵ فرانق ۸ فرانق

نسخہ سی ۵۰ بارہ

— اوزوله ، آرسلانم اوزوله !

اماسیانك باردانی

بری اولمازسه بری !

دیه تسلی ویریوردی .

سلیم - مری

حی علی الانتباه

دوقتور عبدالله جودت بك افندییه

بر عشر عصر دن زیاده متمادیا و مأموراً آورولده
بولنوب شمدی وطننه عودت ایدن و مطبوعاته کایاً اجبی
بولنان بر کیسه نك مطالعاتی دیکله مك تنزلنده بولنور میسکره
جینوراده ، مصر القا هرده و استانبولده هر نه نشرینه
توسط ایتدیگز ایسه جمله سنی نظر مطالعه دن کچیردیکم
کبی ، بش یحیق سنه دن بری ، استانبولده انتشار ایدن
اك مهم کتاب دجموعه لری — ولو پك سطحی اولسون —
مطالعه ایتدم .

تأسف ایدرم که هر شیئ مزده اولدیغی کبی غزنه
و جموعه لر مزده ده فکر اطراد و انتظام یوقدر . بروقتدن
بری بیوک و محترم بر غزنه مزك باش ستوتی اسویچره
مکتوبلری تشکیل ایدیور . محرر حائر اولدیغی حقیقی
براسته دادایله اسویچره ده بزم ایچون شایان انتباه و استفاده
شیلر کورویور . فقط جای تأسفدر که مملکت مزده شایسته
انتقاد و تتبع بر چوق شیء وار و بز بولنری بیله بیله
اهمال ایتمکده یز . مطبوعات موقوته مز ایچنده اساسلی
واسکی غزنه لر اولدیغی حالده بولنر اصلا مملکتی و مملکتك
احوال فکریه سنی تدقیق ایتمورلر . تنقید بزده لفظی
مراد بر شیدر . عالم افکار مزده نه اولیور ، نه اولیور ،
ادبیات طوغری بر یولی طومش ، یوقسه شایان
مؤاخذه میدر ؟ بولنره دائر یومی غزنه لر مزده بر ستون
یوقدر . حقیقه مهم بر اثر انتشار ایدیور ، قارئین انك
وجودندن خبردار اولمیور . ملتی ایقاظ ایده جك و بشقه
رده اولسه لهده ، علیده بر چوق مناقشات و محاکماتی

چوق کچمه دن قانی آجیلدی ، ایچری باشنده اوایل حوتوز
صاچلری قینالی یاشلیجه برخام کیردی . تننا ایدوب ارکان
مندرینه او طور دی . کیف صورشدیلر . حسنا خانم عجله ایشی
آجیدی . اولاً : بن مدح ایتم ایل مدح ایتسین ! دیدیکی حالده
اوغلنك بولماز برهند قاشی اولدیغی آکلندی و صوکره ایچری
ویره چکسکر دکللی افندم ؟ دیدی .

خانم قاشلری قالدیردی . قسمت ! دیدی اللهك دیدیکی
اولور . فقط نیتنر اوله . بزمکی اوستنه تریور کوزمک اوکندن
ایبرمام ، دیور . باباجنی اوله لی مزین اوزوله سین . دییه بر دیدیکی
ایکی ایتیمور . هر جمه ایکی بیاض مجیدیه ویریر آراهه طونار
اویونه یوللار . هله عود اوسته سنه انك طولوسی پارلر ویریور .
هر کون آه دیر ایسته دیکم کبی برداماد بولسم پاره سنده بولنده دکم ،
مزینی اکلندر سین ، اوایلا سین ، الداتسین . بویاز یالکز
سروی ده قوس قوجه بر کوشك یاپدی . غییر غییر ، دها
یورغانچی ایچندن یکی چقدی . ایکنه دن سورمه یه قدر هر شی حاضر
بوصره ده بدریه قهوه یی کتیردی و آرقه سندن سودنه
ایتر کبی کوچوک خانمی کوجلکله ایچری صوقه دی . زوالی
حاجبندن کوچ حال ایله بر تننا ایدوب قاپنك دیننده کی اسکمله یه
اوطوردی . مزین اولدقجه کوزلدی . فقط فضلا شیشمان ،
قالین گراه صاچنی قالین براورکی یاپوب آرقه سنه صالاندرمش .
نادرا طاقدینی قورسه راشکجه آلتی کبی بلنی طانوره کبی
کرمش . یوزی موس مور کسيلمش کوجلکله نفس آل یوردی .
حسنا خانم کوزلری قیزه دیکدی . اوقدر دقتی باقیوردی که
قهوه سنك اوستنه دو کولدیکنك فرقه وارمادی . طبیی کوچوک
خانم برکله سویله مه دی . کوزلری ده یردن آیرمادی . حسنا
خانم بوتربیه حیران اولمشدی . فقط اودها کورمه دن ذاتاً
بکنمشدی . جیب خر جلفنه قدو ویره جکمنش بویله سی بکنیلهمزی ؟
حتی براز قصوری بیله اولسه ! ... قهوه بیتنر بیتنر قیزه
یرندن فیلا یوب قاچدی . سینی سنا خانم متصل : ماشا الله
چکیور . الله قسمت ایتدی ایسه نورچیمکه ییچيلمش قافتان
دیوردی . اوکوندن صوکره ایکی دفعه دها کلدیلر . شوکت
افندیلرده قلمدن : براز صورشدیردیلر . سوز کسیلدی برآی
صوکره ده دوکونلری اولدی .

فقط فلا کنه بافك که الله بیلیدیز باریشقلنی ویره مه دی .
دها ایلك کیچه دن نورنك قبالقلری ، مزینك شیمارقللری
باشلادی . قرق کونه وارمه دن صاچ صاچه باش باشه کلدیلر .
نوری افندی یی قانی طیشاری آتوب شیخ السلام قاپسنده جاتر
چاتر آیردیلر .

شیمدی هر آقشام شوکت افندیك کبی قزمن ایچلمه سین
دییه آراهه ایله مزینی فناره کوتوروب کزدیریور . حسنا
خانم ده نورچیمکه :

کبی او قومدم ؛ تدقیق و تتبع ایتدم . بو ذات پک آز زماندن بری جناب شهاب الدین بکک دیدیکی کبی بشریت موجوده یی اشغال ایدن نه قدر مسائل وارسه جمله سنی عادتاً تحت محاکمه یه آلمشدر . شایان حیرت بر سلسله اثار برر ، ایکیشر آی فاصله ایله کتبخانه ملیمزه اهدا ایدلای . صوک زمانلرده میدان قونان (تاریخ استقبال) عقیب طبعنده نظر مطالعه مدن کجی . عقائد حاضره نک لزوم تعدیلنه دأر اولان فقردی و آنک اوزرینه اتحاد و ترقی قوننده سنده کاتب عمومی اولق اعتباریله فتحینک بوکا دأر اولان بیاناتی او قودیغم وقت مملکت مزده قیامت قوپاچق ! دیدم . هیات ! بوکانه مطبوعات اهمیت ویردی ، نه ده ملت . عجبا نه سویلی که بر آز انتباهه کله ؛ بر آز تیقظ علامتی کوستره لم !

جلال نوری بک فقه و کلامک لزوم تعدیلی ایله شمدی یه قدر اک بیوک مسئله اسلامیه یی موضوع بحث ایدیور . ایکنجی قسم تاریخ استقباله مصائب حاضره دن صکره دولتک تکرار قورولسی و اسباب مدافعه سی و ترکیرک تردیاتی کبی مفصلات مسائلی قورجالدقن صکره (اتحاد و ترقی) جمعیتک احوالی مکمل بر صورتده تدقیق ایدیور . بو تدقیقات سیاسی اولمقدن پک اوزا قدر . مؤلف فرقه منازعاتنک پک اوستنه چیقارق تاریخی بر کوزله اتحاد و ترقینک ماضیشی کبی استقبالی ده محاکمه ایدیور . اسکی پاشا لر هپ مجرم موقعنده بولونیورلر . ظن ایدرم که بوکون بوندن مهم ، بوندن زیاده جالب مراق بر زمین نافع اولماز . ینه آوروپا احواله آلیشمش ققام ایله دوشونیوردم که بو ابکنجی قسم تاریخ استقبال بر بومبا کبی عالم ملیمزه بر قیامت قوپاره جق . هیات ! مکرزاک شدید صیحه لر طویمه جق درجه ده صاغیر ایمشز . بتون سیاسی ، فکری و اجتماعی مسائلک بر آنسیقولوبه دیسی اولان تاریخ بر (نارقوتیق) مینه علاج کبی بنم اعصابی تحریک ایتدی . بو قدر لوئیاتی میدانه قویدینغدن طولانی چوق دفعه مؤلفه حدت ایتدم و کتابی یره آتدم . فقط

ایجاب ایتدیره جک مسئله لر میدانه قونیور ؛ عالم مطبوعات جان صیقیجی بر لاقیدلق ایله مقابله ایدیور ! لایعد ولا محصی مجموعه جقلر کوریورم که جمله سنک وظیفه سی جریان افکاری تعقیب ایکن بوش بوشنه اهمیتسز شیلره اضاعه وقت ایدیورلر و قارئلرینک وقتلرینی هبا ایتک جنایتنده بولونیورلر .

صوک زمانلرده ترجمه ایتدیکیز بر قاچ اثر ، خصوصیه روح الاقوامک ایکنجی طبعی بویه مسکوتمی کچملی ایدی ؟

عبدالحق حامد کبی مثلنی بش ، آلتی عصرک بر طوغوردینی برداهی کالات اثرک (والدم) عنوانی رقیق و علوی ، متواضع و محتشم منظومه سنه قارئلر مرکز حاضرلدینی آنجق برنجی صنفدن بر جنازه آلایدر . مطبوعات بونجه آثارک اعلانی تنزلنده بیله بولونمدی . پارسده ایسه بر طابع و یقتور هوغونک و کیلخرجی ایله اولان دفترینی شو یقینلرده اون بیک فرانقه صاتون المشدر . حامدک مملکت مزده موقعی آناتول فرانسک فرانسه ده کی موفعندن بیوکدر . بوکون موسیو فرانس اوفق بر حکایه یازسه ولایتک بتون مطبوعاتی بونی تنقید ایدر . بلکه ترک غزته لر ییله سائقه تصلفه بوندن بحث ایدرده بز (والدم) ی کورمه یز بیله .

قائق عالی بکک جدایوک بر فکر و اودرجه ده بیوک بر حس ایله شو بالقان فلا کتلرندن صکره نشر ایتدیکی (الحان وطن) ده ، صد هزاران تأسف ، لایق اولدینی درجه اهمیتده تلقی ایدلدی .

بر آز جلال نوری بکک اثرلرندن بحث ایده جکم . بر ارمنی محررک ترکیه اوله رق نشر ایتدیکی بر کتایده تقریباً دینیورکه ، مومی ایله اثرینی فرانسزجه اوله رق نشر ایتسه ایدی ، بتون دنیا بونکله مشغول اولوردی . لاقیدلغمز ایله آجی بر استهزا اولان ارمنی وطنداشمزک بوسوزی اوزرینه خیلی دوشوندم و متأسف اولدم . بن ، جلال نوری بکک اثارینی یالکز هر کس

دکړه نادم اوله ورق و اړی اله آله ورق: ای مؤلف قباحت
سند دکل، سنک موضوع بحث ایتدیکک مسئله لرده، دیدم.
بز هم بر طرفدن زو کور تلمکدن فریاد ایدرز، هم ده
قاصه مزی آچوب ده کندی پاره مزی آلمیه جق درجه ده
تبللک کوستر و پارس بانکرلینه مراجعت ایدرز.
حالبوکه بقیه ممالک عثمانیه بیهه عظیم برکنزد. بونک کبی
فکراً قحطدن بحث ایدر و اوتانمدهن جهالتزدن،
نقصانمزدن هر کسه، اجانبه، فرنکلره سرزنشده
بولونوروز. حالبوکه مثلاً (تاریخ استقبال) کبی شو یقین
زمانلرده ولو بشقه وادیده اولسون، بودرجه اهمیتده
اوروپاده بیهه کورولمین برکتانی اونوتوروز.

رجائی زاده اکرم بکک بر مکتوبی کوردم. بطن
حاضرک استادی اولان شاعر مکرم، جلال نوری بکک
مطالعاندن هر اسان اولمغه باشلامش. و او نقاد و حساس
نظریه تاریخ استقبالی مقدمه سنده کی مقاله ادبیه ده
(محتشم و بلند بر شعریت) بولمش. اکرم بک افدینک
تنقید و تقدیری کوجدر. هر کس کی قولای قولای
ال چیرم ز. فقط معزز استادم کبی هادیلرک سوزی
عجبا بو نادان و ناتوان محیطده نظر دفته آلینیورمی؟

عبدالله جودت بک افندی! سز، هر کس اویور
و کابوس حمیدی آتنده حتی خیرلار ایکن بزه طوغری
بریول، کوستر دیکیز. قورقه دن، تردایتدهن افکار جدیده
و حربه ترکیه اوله ذوق ملتزه نقل ایتدیکیز. ظن ایدرم که
ایقظامت خصوصنده کی وظیفه کز سلاح بدست اوله ورق
طاغله چقان بر مجاهدک همتندن آز دکدر. شمعی
سزه اسکی وظیفه کز کبی مقدس بروظیفه ترتب ایدیور.
مملکت مزده بر فکر تنقیدی اویندیریکیز. آرتق و طندا.
شارمز ای بی فندان، طوغری بی یا کاشدن تفریق ایدم.
بیلسون. (اجتهاد) ینه انتشاره باشلادی. کرک بحررلری،
کرک قارئلری تنقید و محاکمه آلدیریکیز. هر چیقان
اثر سنک محکمه اجتهاد کزده یا براث ایتسون، یا محکوم
اولسون. هر محرره، هر کتابه حقن ویریکیز. (والدهم) ی

سز باصدیغکیز حالدیه نهدن تنقید ایتدیکیز؟
(تاریخ استقبال) نهدن تحلیل ایدلمدی؟ (روح
الاقوام) بیچون بر مقاله تنقید، ایله قارئلره بیلدیرلمدی؟
(الحان وطن) نهدن مهجور تنقید قالدی؟
بزده تنقیدی بر جریان معقوله ارجاع، دهاطوغری
احداث و اختراع همتکیزه منوطدر. مملکت مزک الک حر
فکرلی، الک مجدد مجموعه سنه مالکیزدر. لطف و کر
افندمز کدر.

بک اوغلی ۲۶ تشرین ثانی ۱۲۲۹ ح ۳۰ م

مسای ملال

اقشام ... کدزینیر کوللری بر رعشه هجران؛
آویزه شب کوکده یانار اینچه و نازان؛
تیتره لب ساحلده قیریق برنی ماتم؛
توکسوز قورولر چیچقیریر آواره و پرغم؛
یالپازلر ا کداریمی برباد آلم - پر؛
برعود عدم دالغله اوستنده ایگیلدر؛
شبهال حریره اوپر داغلری روزکار؛
کهواره شوخنده ده کز ظلمتی صالار؛
یوللرده اویور کولک لک لک روح سیاهی؛
أنفاس مشا رعشه لر آشفته میاهی؛
بر لرزه مخفی صارار آفاقی مکدر؛
قلبمده درین برألمک شهری تیتره؛
کوللرده ایچره هب قوغولر جام لیلی؛
ماهک صولر اوستنده یوزه ر عکس خیالی؛
یوللرده آچار بوینو بو کولمش صاری گلار؛
زر شعله، ایپک صاحلی و غمناک فنلر.
یورغون نظرم نوش ایدره ا کدار مسایی؛
بر رعشه قوجاقلار پرتاریک سمایی؛